CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
_____ проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ
вибіркова навчальна дисципліна

Освітня програма: «Міжнародне право»
Спеціальність: 293 Міжнародне право
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Юридичний факультет
Мова навчання: українська

Чернівці, 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Особливості вирішення міжнародних спорів» складена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Розробник:

Строїч Марія Іванівна, *асистент*

Викладач, що забезпечує читання даної дисципліни

Строїч Марія Іванівна, *асистент*

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства _____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Метою навчальної дисципліни є опанування студентами юридичного факультету теоретичних знань і формування у них практичних умінь та навичок щодо самостійного розв'язання практичних проблем, пов'язаних із вирішенням міжнародних спорів; розуміння студентами ролі мирного вирішення міжнародних спорів у розвитку сучасних міжнародних відносинах.

Пререквізити. Для успішного вивчення даного освітнього компонента здобувачі повинні володіти базовими теоретичними знаннями та практичними навичками, набутими під час засвоєння таких навчальних дисциплін: «Теорія міжнародних відносин», «Теорія права», «Історія міжнародних відносин», «Право ЄС».

Після вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями, що закріплені в Освітній програмі «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D9Міжнародне право галузі знань DБізнес, адміністрування та право:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного права, права Європейського Союзу, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.

СК 2. Здатність формувати судження у сфері міжнародного права, права Європейського Союзу, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК 3. Здатність захищати національні інтереси власної держави та права людини за допомогою міжнародно-правових інструментів і механізмів.

СК 8. Здатність вести дискусію і дебати з міжнародно-правових та загальноюридичних питань, готувати справи до розгляду в українських, закордонних, міжнародних судах і арбітражах.

СК 12. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми в міжнародно-правовій та національно-правовій діяльності.

Програмні результати навчання:

РН 1. Знати і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними.

РН 2. Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.

РН 3. Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

РН 6. Забезпечувати юридичний супровід захисту прав, відстоювання інтересів фізичних і юридичних осіб, національних інтересів держави Україна за допомогою міжнародних та національних правових механізмів у сфері міжнародних публічних і міжнародних приватних відносин.

РН 7. Використовувати практику Європейського суду з прав людини, інших міжнародних судових та арбітражних органів, міжнародних організацій та інших договірних органів, теоретичні знання з міжнародного права і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних цілях.

РН 20. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

РН 21. Пояснювати природу та зміст основних міжнародно-правових явищ і процесів.

Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни бакалавр повинен

знати:

- поняття міжнародного спору та міжнародної ситуації;
- джерела правового регулювання вирішення міжнародних спорів;
- історичні етапи становлення основних засобів мирного врегулювання міжнародних спорів;
- зміст та сутність основних засобів мирного врегулювання міжнародних спорів;
- особливості вирішення різного роду міжнародних спорів;
- порядок судового вирішення міжнародних спорів;
- порядок вирішення спорів поза судовими засобами;
- основи права Ради Європи та права Європейського Союзу;
- стандарти європейського публічного та приватного права;
-

вміти:

- правильно застосовувати джерела правового регулювання мирного врегулювання міжнародних спорів;
- здійснювати кваліфікацію міжнародних спорів та міжнародних ситуацій;

- визначати основних суб'єктів мирного врегулювання міжнародних спорів;
- розуміти причинно-наслідкові зв'язки й уміти їх використовувати у професійній і соціальній діяльності;
- здійснювати теоретичний аналіз проблем у сфері міжнародного права;
- здійснювати критичний аналіз та оцінку сучасних досягнень у сфері права;
- репрезентувати результати власної професійної діяльності та аргументовано їх відстоювати

мати навички:

- прогнозувати ситуації, які виникнуть у результаті мирного врегулювання міжнародних спорів;
- аналізувати практику з мирного врегулювання міжнародних спорів;
- аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції;
- визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- застосовувати інтелектуальний інструментарій, понятійно-категоріальний апарат, необхідний для формування професійної позиції правника-міжнародника;
- аналізувати конкретні правові явища, ситуації та процеси із застосуванням доступного аналітико-прогностичного інструментарію
- застосовувати юридичну аргументацію. Здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати належні способи і процедури їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності
- демонструвати знання та навики, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень прикладних, галузевих та міжгалузевих юридичних наук, здійснювати критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять сучасної юридичної науки;
- тлумачити і правильно застосовувати норми як вітчизняного, так і зарубіжного матеріального та процесуального права;
- вивчати, аналізувати й оцінювати обставини справи, у тому числі й обтяженої іноземним елементом;
- здійснювати правильну юридичну класифікацію;
- здійснювати процесуально-документальне оформлення результатів розгляду юридичної справи, іншої юридичної документації, у тому числі й іноземною мовою;
- здійснювати повноваження відповідно до компетенції правовика-міжнародника;
- здійснювати контроль за реалізацією юридичних рішень, у тому числі й судів іноземної чи міжнародної юрисдикції;
- використовувати стандартні форми та методи контролю;
- застосовувати визначені юридичні процедури контролю;
- здійснювати заходи контролю відповідно до компетенції юриста-міжнародника;
- сприяти здійсненню ідеї правосуддя у правовій державі

ОПИС ЗМІСТУ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	3,0	90	14	14			60	2	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 1. Загальна характеристика інституту мирного врегулювання міжнародних спорів**											
Тема 1. Історичні етапи становлення інституту мирного врегулювання міжнародних спорів	8	1	1			6	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Поняття та особливості міжнародного спору та міжнародної	9	2	1			6	-	-	-	-	-	-

ситуації												
Тема 3. Особливості кваліфікації міжнародних конфліктів	8	1	1			6	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Основні суб'єкти мирного врегулювання міжнародних спорів	10	1	2		1	6	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Особливості вирішення міжнародних спорів політичного і юридичного характеру.	8	1	1			6	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ1	**43**	**6**	**6**		1	**30**	-	-	-	-	-	-
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 2. Загальна характеристика та особливості основних засобів врегулювання міжнародних спорів**											
Тема 1. Поняття та види засобів мирного врегулювання міжнародних спорів	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Безпосередні переговори – як первинний засіб вирішення міжнародних спорів	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Добрі послуги та посередництво – як засіб вирішення міжнародних спорів за участі третіх сторін	6	1	1			4	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Правове регулювання слідчих процедур як засобу вирішення міжнародних спорів	6	1	1			4	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Загальна характеристика	6	1	1			4	-	-	-	-	-	-

судових засобів вирішення міжнародних спорів							-	-	-	-	-	-
Тема 6. Порядок вирішення міжнародних спорів шляхом арбітражного судочинства	6	1	1			4	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Міжнародний Суд ООН – як основний судовий орган вирішення міжнародних спорів	7	1	1		1	4	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Вирішення міжнародних спорів за участю міжнародних організацій та регіональних судових установ	6	1	1			4	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ 2	**47**	**8**	**8**		1	**30**	-	-	-	-	-	-
Усього годин	**90**	**14**	**14**		2	**60**	-	-	-	-	-	-

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1.	**Тема 1. Історичні етапи становленняінституту мирного врегулювання міжнародних спорів** 1. Характеристика основних історичних етапів. 2. Доконвенційний етап (Античність — Середньовіччя) 3. Етап Договору Джейя (1794 рік) — Відродження арбітражу 4. Гаазький етап (1899 та 1907 роки) — Перша глобальна кодифікація 5. Етап Ліги Націй та Пакту Бріана-Келлога (1919–1928 роки) 6. Етап Статуту ООН (1945 рік — теперішній час) — Імперативізація принципу 7. Сучасний етап (Кінець XX — Початок XXI століття) — Спеціалізація та інституціоналізація
2.	**Тема 2. Поняття та особливості міжнародного спорута міжнародної ситуації** **1.** Порівняльний аналіз цих категорій. 2. Спільність цих понять за об'єктом впливу, правовою основою, обов'язком реагування. **3.** Ключові відмінності цих понять.
3.	**Тема 3. Особливостікваліфікації міжнароднихконфліктів** 1. Поняття кваліфікації міжнародних конфліктів 2. Об'єктивний характер кваліфікації (Принцип де-факто)

	3. Види збройних конфліктів 4. Ефект «Інтернаціоналізації» внутрішніх конфліктів 5. Проблема «Гібридних» та «Незбройних» конфліктів
4.	**Тема 4. Основні суб'єкти мирноговрегулювання міжнародних спорів** 1. Основні категорії суб'єктів мирноговрегулювання міжнародних спорів 2. Головні суб'єкти - держави-учасниці спору та нейтральні держави 3. Міжнародні міжурядові організації 4. Міжнародні судові та арбітражні установи
5.	**Тема 5. Особливостівирішення міжнародних спорівполітичного і юридичного характеру.** 1. Порядок організації та вирішення політичних спорів 2. Виключне застосування політико-дипломатичних засобів 3. Центральна роль Ради Безпеки ООН (Глава VI Статуту ООН) 4. Діяльність Генерального секретаря ООН 5. Вирішення спорів в межах регіональних організацій 6. Характер підсумкових рішень
6.	**Тема 6. Поняття та види засобів мирного врегулювання міжнародних спорів** 1. Поняття засобів мирного врегулювання 2. Види засобів мирного врегулювання 3. Дипломатичні (політичні) засоби (безпосередні переговори (Negotiations), добрі послуги (Good offices), посередництво (Mediation), міжнародне обслідування / слідчі комісії (Inquiry),примирення / консиліація (Conciliation) 4. Юридичні (правові) засоби (міжнародний арбітраж (Третейський суд), міжнародний судовий розгляд.
7.	**Тема 7. Безпосередні переговори – як первинний засібвирішення міжнародних спорів** 1. Пріоритетність застосування безпосередніх переговорів 2. Переваги переговорів порівняно з іншими засобами 3. Обов'язок ведення переговорів у міжнародному праві 4. Результати переговорного процесу
8.	**Тема 8. Добрі послуги та посередництво – як засіб вирішення міжнародних спорівза участі третіх сторін** 1. Правова природа та спільні риси добрих послуг та посередництва 2. Ключові відмінності (ступінь втручання третьої сторони)
9	**Тема 9. Правове регулювання слідчих процедуряк засобу вирішення міжнародних спорів** 1. Фундаментальні міжнародно-правові джерела регулювання слідчих процедур (Гаазькі конвенції про мирне вирішення міжнародних зіткнень, Статут ООН) 2. Договірний порядок створення та формування складу 3. Процесуальний регламент проведення обслідування **4.** Юридична сила доповіді слідчих комісій
10	**Тема 10. Загальна характеристика судових засобіввирішення міжнародних спорів** 1. Види судових засобів (класичний поділ) 2. Юрисдикція, заснована на згоді сторін 3. Вирішення спорів виключно на основі позитивного права 4. Суворе процесуальне регламентування 5. Остаточність та обов'язковість рішень (Res judicata)
11	**Тема 11. Порядок вирішення міжнародних спорів шляхом арбітражного судочинства** **1.** Двоєдина правова природа (Договірна та Судова)

	2. Свобода вибору арбітрів (Формування складу) **3.** Свобода визначення процедури та права (Компроміс) **4.** Специфіка Постійної палати третейського суду (ППТС у Гаазі) **5.** Юридична сила підсумкового акта (Арбітражного рішення)
12	**Тема 12. МіжнародниЙСуд ООН – як основний судовий органвирішення міжнароднихспорів** **1.** Основні характеристики та склад МС ООН **2.** Основні функції МС ООН **3.** Юрисдикція та обов'язковість рішень Суду
13	**Тема 13. Вирішення міжнародних спорів за участю міжнародних організацій та регіональних судових установ** **1.** Роль міжнародних організацій у вирішенні спорів **2.** Співвідношення універсального та регіонального рівнів (Стаття 52 Статуту ООН) **3.** Регіональні судові установи та їхні особливості **4.** Ключові відмінності між універсальними та регіональними судами

Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Становлення принципу мирного врегулювання міжнародних спорів **1. Характеристика принципів міжнародного права.** 2. **Складові принципу мирного вирішення міжнародних спорів.**
2	Міжнародний спір та міжнародна ситуація: загальна характеристика **1. Співвідношення спору та ситуації.** 2. **Класифікація міжнародних спорів.**
3	Основі категорії кваліфікації міжнародних спорів **1. Поняття кваліфікації міжнародних спорів.** 2. **Ознаки міжнародного спору.**
4	Правовий статус суб’єктів мирного врегулювання міжнародних спорів **1. Держава як суб’єкт міжнародного спору.** 2. **Суб’єкти мирного врегулювання міжнародних спорів.**
5	Класифікація міжнародних спорів та особливості їх вирішення **1. Юридичні та політичні міжнародні спори.** 2. **Засоби вирішення міжнародних спорів.**
6	Загальна характеристика засобів мирного врегулювання міжнародних спорів **1. Дипломатичні засоби вирішення спорів** 2. **Судові засоби вирішення спорів.**
7	Правова регламентація безпосередніх переговорів як засобу вирішення міжнародних спорів

	1. Характеристика безпосередніх переговорів, посередництва, добрих послуг.
8	Вирішення міжнародних спорів за участі третіх сторін **1. Врегулювання міжнародних спорів із участю арбітражу.** 2. **Альтернативне врегулювання спорів.**
9	Діяльність слідчих комісій щодо вирішення міжнародних спорів **1. Поняття слідчих комісій.** 2. **Тимчасові спеціальні місії.**
10	Судові засоби вирішення міжнародних спорів **1. Особливості судових засобів вирішення міжнародних спорів.** 2. **Види судових засобів.**
11	Третейське судочинство як засіб вирішення міжнародних спорів **1. Поняття третейських судів.** 2. **Неординарні способи вирішення міжнародних суперечок**
12	Вирішення міжнародних спорів шляхом звернення до МС ООН **1. Поняття та ознаки МС ООН.** 2. **Порядок звернення до МС ООН.**
13	Регіональні засоби вирішення міжнародних спорів **1. Особливість вирішення міжнародних спорів регіональними засобами.**

Теми індивідуальних робіт

1	Вирішення міжнародних спорів у міжнародних організаціях	1
2	Європейський Суд з прав людини і вирішення міжнародних спорів	1

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела.

Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий

контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1	Становлення принципу мирного врегулювання міжнародних спорів	Опишіть основні етапи та положення становлення цього принципу. Охарактеризуйте доконвенційний період, Гаазькі конференції миру, Статут Ліги Націй (1919 рік) та Пакт Бріана-Келлога (1928 рік), Статут ООН. Проаналізуйте каталог мирних засобів (Стаття 33 Статуту ООН)	5
2	Джерела правового регулювання принципу мирного врегулювання міжнародних спорів	Проаналізуйте первинне універсальне джерело (Статут ООН). Охарактеризуйте статутні документи міжнародних судових установ, спеціалізовані кодифікаційні конвенції (Гаазькі конвенції про мирне вирішення міжнародних зіткнень, Загальний акт про мирне врегулювання міжнародних спорів), міжнародні правові декларації. регіональні міжнародні договори	5
3	Спільне та відмінне між міжнародним спором та міжнародною ситуацією	Опишіть у чому полягають ключові відмінності між цими поняттями, використовуючи критерії - визначення та сутність, суб'єктний склад (сторони), предмет розбіжностей, рівень розвитку конфлікту, юридичні наслідки при голосуванні в РБ ООН	5
4	Міжнародні конфлікти: поняття, види, засоби врегулювання	Проаналізуйте основні правові характеристики міжнародних конфліктів. Охарактеризуйте поняття та структуру міжнародного конфлікту, види міжнародних конфліктів засоби врегулювання міжнародних конфліктів	5
5	Порядок організації та проведення безпосередніх переговорів	Охарактеризуйте Віденську конвенцію про право міжнародних договорів 1969 року. Проаналізуйте порядок організації та проведення	5

		переговорів (ініціювання переговорів, стадія підготовки, перевірка повноважень делегатів, безпосереднє проведення переговорів, оформлення результатів переговорів	
6	Добрі послуги та посередництво: спільне та відмінне	Проаналізуйте основні характеристики цих інструментів, їхні спільні основи та ключові відмінності. Опишіть у чому полягають ключові відмінності між цими поняттями, використовуючи критерії - головна функція третьої сторони, участь у самих переговорах сторони, право пропонувати рішення, припинення ролі третьої сторони	5
7	Регламентація діяльності слідчих комісій	Опишіть основні правові засади та порядок діяльності слідчих комісій. Історичне та сучасне нормативне регулювання діяльності слідчих комісій, порядок створення та формування складу слідчих комісій. Охарактеризуйте процедуру проведення розслідування та юридичну сила підсумкового документа	5
8	Порядок вирішення політичних спорів	Охарактеризуйте порядок організації та вирішення політичних спорів. Центральна роль Ради Безпеки ООН в регулюванні політичних спорів. Проаналізуйте порядок вирішення політичних спорів в межах регіональних організацій	5
9	Особливості вирішення юридичних спорів	Проаналізуйте поняття та основні особливості вирішення юридичних спорів. Опишіть підсумковий документ вирішення юридичного спору. Які є головні інструменти врегулювання юридичних спорів?	4
10	Засоби та методи вирішення територіальних спорів	Охарактеризуйте політико-дипломатичні та судово-арбітражні засоби та методи вирішення територіальних спорів. Опишіть ключові правові методи й принципи, які застосовують Суди при вирішенні територіальних спорів.	4

11	Особливості третейського вирішення спорів	Опишіть в чому переваги третейського вирішення спорів. Яким чином відбувається формування складу третейського суду? Охарактеризуйте юридичну сила підсумкового акта третейського суду.	4
12	Арбітражі ad hoc	Опишіть основні правові ознаки та особливості арбітражів *ad hoc*. Проаналізуйте переваги та недоліки форми *ad hoc*. Охарактеризуйте юридичну сила підсумкового акта арбітражів *ad hoc*	4
13	Порядок розгляду міжнародних спорів МС ООН	Охарактеризуйте основні положення та етапи розгляду спорів у МС ООН. Проаналізуйте способи порушення справи, стадії попередніх заперечень, письмову стадію судочинства, усну стадію судочинства, ухвалення рішення.	4

Критерії до самостійної роботи студента

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки письмових матеріалів та загального тесту з питань, винесених на самостійне опрацювання: повне, структуроване, аргументоване виконання всіх завдань з використанням обов'язкової і додаткової літератури та правильними посиланнями і логічними висновками оцінюється максимально (6 балів); достатньо повне розкриття основних питань з незначними неточностями — 5 балів; загалом правильне, але поверхневе викладення без глибокого аналізу — 4 бали; фрагментарне і недостатньо аргументоване виконання — 3 бали; часткове, формальне опрацювання з суттєвими помилками — 2 бали; відсутність роботи, плагіат або повна невідповідність завданню — 0 балів.

Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв'язання ситуативних завдань, із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; організація

лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв'язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

***Поточний контроль**:* здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

***Форма підсумкового контролю*:** залік.

Критерії поточного оцінювання студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання, під часпрактичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**

5 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу*:*

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають

на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Критерії підсумкового оцінювання знань з навчальної дисципліни

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, задачі, ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

– здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **A**. При цьому оцінку – 100 балів (за шкалою ЧНУ ім. Ю.Федьковича), як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;

– здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **B**;

– здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **C**;

– здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння Робочою програмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку **D**;

– здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль, а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **50 балів** та підсумкового модуль – контролю (екзамен) – **50 балів,** за **100-бальною університетською шкалою.**

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)												Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2								
Т1	**Т2**	**Т3**	**Т4**	**Т5**	**Т6**	**Т7**	**Т8**	**Т9**	**Т 10**	**Т 11**	**Т 12**	**Т 13**	50	100
5	**5**	**5**	**5**	**5**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**4**		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно)

		з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Поняття «міжнародний спір» та його відмінність від «ситуації» у міжнародному праві.
2. Класифікація міжнародних спорів (юридичні та політичні спори, міждержавні та транснаціональні).
3. Становлення та еволюція принципу мирного вирішення міжнародних спорів.
4. Зміст та джерела зобов'язання держав щодо мирного врегулювання спорів (Статут ООН, Гаазькі конвенції 1899 та 1907 рр., Манільська декларація).
5. Принцип вільного вибору засобів вирішення міжнародних спорів та його межі.
6. Дипломатичні (політичні) засоби вирішення спорів
7. Міжнародні переговори як першочерговий та найбільш гнучкий засіб врегулювання: поняття, види та форми.
8. Консультації сторін: правова природа та відмінність від класичних переговорів.
9. Добрі послуги та посередництво (медіація): спільні риси, правові відмінності та особливості застосування.
10. Міжнародне встановлення фактів (слідчі комісії / обслідування): процедура створення та правове значення висновків.
11. Узгоджувальні комісії (примирення): поєднання елементів слідства та посередництва.
12. Правові (юридичні) засоби вирішення спорів
13. Міжнародний арбітраж: історичний розвиток, юридична природа та відмінність від судового розгляду.
14. Постійна палата третейського суду в Гаазі (ППТС): структура та регламенти.
15. Міжнародний Суд ООН: формування, структура та юрисдикція (обов'язкова та факультативна).
16. Процедура розгляду справ у Міжнародному Суді ООН: письмова та усна стадії, інститут тимчасових заходів.
17. Консультативні висновки Міжнародного Суду ООН: порядок винесення та юридична сила.
18. Юридична чинність рішень міжнародних судових установ та проблеми їх виконання.
19. Вирішення спорів у межах міжнародних організацій та спеціалізованих систем

20. Роль Головних органів ООН (Ради Безпеки, Генеральної Асамблеї, Генерального секретаря) у врегулюванні спорів.

21. Особливості вирішення спорів у межах регіональних організацій (Рада Європи, ОБСЄ, ОАД тощо).

22. Система врегулювання спорів Світової організації торгівлі (СОТ): Орган з вирішення спорів та Апеляційний орган.

23. Особливості розгляду інвестиційних спорів (Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів — ICSID).

24. Специфіка розгляду територіальних, морських та екологічних спорів у міжнародному праві.

25. Позиція та участь України у вирішенні міжнародних спорів

26. Досвід та практика участі України у справах Міжнародного Суду ООН.

27. Звернення України до міжнародних арбітражів та трибуналів (зокрема, за Конвенцією ООН з морського права — UNCLOS).

28. Використання Україною дипломатичних і політичних форматів для врегулювання міждержавних конфліктів.

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти - https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-Dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-Rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Додатково 3 бали здобувач може отримати за проходження онлайн-курсу на освітній платформі Prometheus - "Освітні інструменти критичного мислення" (https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+CTFT102+2018_T3).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна)

1. Тихончук Л. Х. Особливості імплементації міжнародних стандартів врегулювання міжнародних торгових спорів України на основі процесуальних механізмів сот. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 2. С. 91–96.

2. Пилипенко П. Д. Альтернативні способи розв'язання трудових спорів: практика України та ЄС. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. серія Юридичні науки. 2(113)/2020 С. 63

3. Мельник В. П. Медіація як альтернативний спосіб вирішення трудових

спорів: науково-практичний аспект. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2022. № 1(24). URL: http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22mvpnpa.pdf.

4. Стратюк А. О. Особливості медіації у вирішенні трудових спорів. Соціальне право, 2019. No 1. С. 157 – 162

5. Banchuk-Petrosova, O. (2020). Дипломатія у механізмі врегулювання міжнародних територіальних спорів. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти, (5), 9–21. https://doi.org/10.31866/2616-745x.5.2020.203655

6. Мельник, В. Особливості захисту трудових прав окремих категорій працівників у судовому порядку / Валентин Мельник // Підприємництво, господарство і право. - 2020. - № 2. - С. 155-159. - DOI: https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.2.26.

7. Морозова, О. С. (2023). Peculiarities of international entrepreneurship in the market of natural monopolies: contractual and legal aspects. Scientific Notes of Lviv University of Business and Law, (39), 427-435. Retrieved from https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1115

8. Земан І. Значення доктрини у кодифікації сучасного міжнародного права/ І. Земан // Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право / голов. ред. Ю. М. Бисага – Ужгород, 2023. –Т.2. Вип. 76. – С. 227-231. – Бібліогр.: с. 231 (13 назв). URL http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281642/275868

9. Кройтор, В. А. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері захисту прав на нетипові об'єкти авторського права / Кройтор В. А. // Юридичний науковий електронний журнал. - 2023. - № 8. - С. 124-127. - Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/8_2023/26.pdf.

Інформаційні ресурси

- http://www.icj-cij.org/homepage/index.php?p1=0&lang=en – офіційний сайт Міжнародного Суду ООН
- http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=2&lang=en – перелік справ, що були розглянуті судом з моменту його створення
- https://www.echr.coe.int= сайт ЄСПЛ

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами

ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»:

https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;

- «Політикою використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/.

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.